

รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

Model for Management Efficiency Development of Local Health Insurance Funds: A Case
Study of Chokchai Subdistrict Administrative Organization Chokchai District

Nakhon Ratchasima Province.

แสงทิพย์ เสือเสนา¹ และจีระศักดิ์ โพกาวัน²

Sangthip Sueasena¹ and Jeerasak Pogawin²

¹นักศึกษา ปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master Student of Public Administration Mahasarakham University

²Lecturer from the Faculty of Public Administration Mahasarakham University

Corresponding Author Email: sawangphon_yip@hotmail.com

Received: 15 December 2022

Revised: 27 December 2022

Accepted: 29 December 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และ 2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ จำนวน 15 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย โดยการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ และจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1.1) คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร 1.2) เงินสนับสนุนหรืองบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการจัดทำโครงการ 1.3) ภาครัฐเครือข่ายและประชาชนบางส่วนไม่มีทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุน 1.4) ประชาชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจเรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพ และ 2) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 2.1) C (Coordination) การประสานงาน การดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันท้องถิ่น 2.2) H (Human Resource) การจัดสรรทรัพยากรบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2.3) O (Organization) การจัดองค์กรการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น 2.4) K (Knowledge Management) การจัดการความรู้ เพื่อหนุนเสริมให้คณะกรรมการทำงาน 2.5) C (Controlling) การควบคุมกำกับ เพื่อป้องกันการความเสี่ยงจากการบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น 2.6) H (Healthy System) ระบบสุขภาพ คณะกรรมการต้องมีความเข้าใจกับระบบสุขภาพ 2.7) A (Action Learning) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ความรู้ในเชิงทฤษฎีหากได้ถูกนำมาปฏิบัติจริง 2.8) I (Initiative Thinking) ความคิดริเริ่ม การคิดใหม่ทำใหม่ภายใต้บริบทพื้นที่ที่มีส่วนช่วยให้โครงการต่าง ๆ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, การบริหารจัดการ, กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the management of the Health Security Fund of Chokchai Subdistrict Administrative Organization, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province and 2. to study the model for management efficiency development of the Health Security Fund management of Chokchai Subdistrict Administrative Organization, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province. This research is a qualitative research. The research tool was an interview form. The target group were 15 people who involved in the management of the Health Security Fund of Chokchai Subdistrict Administrative Organization and were purposively selected. Then, the data collected from the interview and related documents were analyzed using content analysis. The results of the study were as follows: 1) In terms of the management of the Health Security Fund of Chokchai Sub-District Administrative Organization, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province, it was found that 1.1) some committees still did not know their roles as they should, 1.2) the financial support or budget was insufficient for doing projects, 1.3) some network partners and citizens did not have the skills to write a project proposal for donor funding and 1.4) most people still did not understand the health insurance fund. 2) Model for Management Efficiency Development of Local Health Security Fund: A Case Study of Chokchai Subdistrict Administrative Organization, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province, Thailand consisted of 2.1) C (Coordination): coordinating and managing local security funds 2.2) H (Human Resource): allocating local government organizations 2.3) O (Organization): organizing the local health insurance fund organization, 2.4) K (Knowledge Management): managing to support the working committee 2.5) C (Controlling): supervising to prevent risks of local health insurance fund management 2.6) H (Healthy System): knowledge of health insurance the committees need to understand 2.7) A (Action Learning): learning by doing, applying theories into practice, and lastly and 2.8) I (Initiative Thinking) thinking up new things and doing new things within the context of area which are helpful for doing projects.

Keywords: Development Model, Management, Local Health Security Fund

บทนำ

กองทุนหลักประกันสุขภาพ หรือที่เรียกอย่างเป็นทางการว่า กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่” เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระดับท้องถิ่นในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่นและภาคประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการประสานหน่วยงาน องค์กรภาคีเครือข่ายในพื้นที่เข้าร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมวางแผนและส่งเสริมให้เกิดการร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพและสามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม (วรพจน์ พรหมสัตยพรต, 2560, น.24)

การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนประกันสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านมา พบว่า คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดความรู้และความชัดเจนในเป้าประสงค์ที่แท้จริงของกองทุนตำบล และยังขาดমনทัศน์ในการทำงานว่าจะมีทิศทางและพัฒนาการต่อไปอย่างไร ถึงแม้จะใช้กระบวนการประชาคมในการให้ชุมชนเสนอปัญหาและความต้องการก็ตาม ในขณะเดียวกันยังพบว่านโยบายของจังหวัดและ

นโยบายของส่วนกลางมีอิทธิพลต่อวิธีการคิดของท้องถิ่นและชุมชนด้วย การจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพของประชาชน ไม่เต็มที่เท่าที่ควร ในการบริหารจัดการกองทุนยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการติดตามประเมินผลโครงการ และพบว่าปัญหาด้านบุคลากรในการทำงานไม่เพียงพอต่อปริมาณงานนอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังพบปัญหาที่เกิดจากระเบียบหลักเกณฑ์ที่เข้มงวด ไม่ชัดเจน ปัญหาที่เกิดจากคณะกรรมการมีความรู้ไม่เพียงพอและรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองน้อยรวมถึงผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความสามารถ (องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย, 2562, น.10) ซึ่งปัญหาข้างต้นล้วนเป็นปัญหาในการจัดการทั้งสิ้นและการจัดการนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่สำเร็จหรือล้มเหลวได้ เพราะการบริหารจัดการเป็นกระบวนการในการประสานกิจกรรมการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (รัชนี้ สรรเสริญ และคณะ, 2561, น.11)

การดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างความเป็นธรรมต่อประชาชนและผู้ป่วยที่จะได้รับบริการสาธารณสุข ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิผลและคุณภาพผลงานบริการสาธารณสุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมดำเนินงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและการบริการสาธารณสุข และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเงินกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัวและความสนใจงานด้านสร้างเสริมสุขภาพเพิ่มมากขึ้น มีการทำงานแบบบูรณาการในรูปของเครือข่ายสุขภาพ ประชาชน มีส่วนร่วมทำให้เกิดความสามัคคีและสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่าง ภาครัฐและประชาชน

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นจึงมองเห็นว่าการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ตำบลโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ยังประสบปัญหาการบริหารจัดการที่ต้องได้รับการแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพต่อหน่วยงานมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ตำบลโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ จำนวน 7 คน 2) คณะอนุกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ จำนวน 6 คน 3) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกองทุนหลักประกันสุขภาพ จำนวน 2 คน ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 12 เดือน (ตุลาคม พ.ศ. 2562 ถึง กันยายน พ.ศ. 2563) ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล และแบบประเมินการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการศึกษารั้วนี้ เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และ 2) การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

1.1 การบริหารจัดการงานกองทุนฯ I: Input พบว่า คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร แบ่งหน้าที่รับผิดชอบยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้คณะกรรมการบางส่วนต้องทำหน้าที่หลายอย่าง การไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมสุขภาพกับชุมชน

1.2 การเงินกองทุนฯ A: Action พบว่า เงินสนับสนุนหรืองบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการจัดทำโครงการบางโครงการ เป็นโครงการที่ดีมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของหลักเกณฑ์ทำให้ไม่สามารถจัดทำได้ การทำโครงการบางโครงการต้องใช้งบประมาณเยอะ ทำให้หลายๆโครงการก็ไม่ได้เงินจัดสรร

1.3 การสนับสนุนโครงการ O: Output พบว่า ภาควิชาเครือข่ายและประชาชนบางส่วนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว แต่ไม่มีทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ คณะกรรมการกองทุนควรจัดอบรมวิธีการเขียนโครงการและเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำและตรวจสอบความถูกต้องให้เป็นไปตามเงื่อนไขของกองทุน

1.4 การได้รับประโยชน์เชิงรูปธรรม (ทางสุขภาพ) V: Value พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ เรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ประชาชนจะมีความเข้าใจว่าเป็นของ อบต. เป็นของโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ และการเข้าถึงบริการของประชาชนยังไม่ทั่วถึง ประชาชนบางส่วนยังหวงการประกอบอาชีพ

2. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการในรูปแบบของ “CHOKCHAI MODEL” ดังนี้

2.1 C (Coordination) หมายถึง การประสานงาน การดำเนินงานและบริหารจัดการ กองทุนหลักประกันท้องถิ่นมีความ จำเป็นที่จะต้องใช้ทักษะการประสานงานเนื่องจากเป็นการทำงานแนวราบที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเฉพาะภาคสาธารณสุขและภาคประชาสังคม และมีภาคท้องถิ่นเป็นตัวกลางในการประสานงาน

2.2 H (Human Resource) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายงานให้บุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามารับผิดชอบในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพส่วนตำบล

2.3 O (Organization) หมายถึง การจัดองค์กร การบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น จำเป็นต้องให้คณะกรรมการเข้าใจในบทบาทหน้าที่และจัดโครงสร้างให้มีกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานมาช่วยงานในการกิจสำคัญ เช่น การจัดทำแผนงานโครงการประจำปี การกำกับติดตามโครงการในพื้นที่

2.4 K (Knowledge Management) หมายถึง การจัดการความรู้ เพื่อหนุนเสริมให้คณะกรรมการทำงานภายใต้บทบาทหน้าที่ได้อย่างเต็มที่การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการ รวมทั้งคณะทำงานที่มี

2.5 C (Controlling) หมายถึง การควบคุมกำกับ เพื่อป้องกันการความเสี่ยงจากการบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ที่อาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การสร้างระบบควบคุมภายใน และกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

2.6 H (Healthy System) หมายถึง ระบบสุขภาพ คณะกรรมการต้องมีความเข้าใจกับระบบสุขภาพในส่วนที่ชุมชนท้องถิ่นที่ต้องดำเนินกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี เช่น กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ

2.7 A (Action Learning) หมายถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ความรู้ในเชิงทฤษฎีหากได้นำมาปฏิบัติจริง เรียนรู้จากการบริหารและจัดการ กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นจะช่วยให้คณะกรรมการมีความเข้าใจและมีทักษะในการทำงานมากขึ้น

2.8 I (Initiative Thinking) หมายถึง ความคิดริเริ่ม การคิดใหม่ทำใหม่ภายใต้บริบทพื้นที่ที่จะมีส่วนช่วยให้โครงการต่างๆ ที่ใช้งบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น เกิดประสิทธิผลกับประชาชนในพื้นที่ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประกอบด้วย 1.1) คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร 1.2) เงินสนับสนุนหรืองบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการจัดทำโครงการ 1.3) ภาควิชาและประชาชนบางส่วนไม่มีทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุน และ 1.4) ประชาชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจเรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพ

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประกอบด้วย 2.1) C (Coordination) การประสานงานการดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันท้องถิ่น 2.2) H (Human Resource) การจัดสรรทรัพยากรบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2.3) O(Organization) การจัดองค์กรการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น 2.4) K (Knowledge Management) การจัดการความรู้ เพื่อหนุนเสริมให้คณะกรรมการทำงาน 2.5) C(Controlling) การควบคุมกำกับ เพื่อป้องกันการความเสี่ยงจากการบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น 2.6) H (Healthy System) ระบบสุขภาพ คณะกรรมการต้องมีความเข้าใจกับระบบสุขภาพ 2.7) A (Action Learning) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ความรู้ในเชิงทฤษฎีหากได้นำมาปฏิบัติจริง และ 2.8) I (Initiative Thinking) ความคิดริเริ่ม การคิดใหม่ทำใหม่ภายใต้บริบทพื้นที่ที่จะมีส่วนช่วยให้โครงการต่าง ๆ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) การบริหารจัดการงานกองทุนฯ คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้คณะกรรมการบางส่วนต้องทำหน้าที่หลายอย่าง การไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมสุขภาพกับชุมชน 2) การเงินกองทุนฯ เงินสนับสนุนหรืองบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการจัดทำโครงการบางโครงการเป็นโครงการที่ดีมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของหลักเกณฑ์ทำให้ไม่สามารถจัดทำได้ การทำโครงการบางโครงการต้องใช้งบประมาณเยอะ ทำให้หลาย ๆ โครงการก็ไม่ได้เงินจัดสรร 3) การสนับสนุนโครงการ ภาครัฐเครือข่ายและประชาชนบางส่วนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว แต่ไม่มีทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ คณะกรรมการกองทุนควรจัดอบรมวิธีการเขียนโครงการและเป็นที่เลี้ยงคอยแนะนำและตรวจสอบความถูกต้องให้เป็นไปตามเงื่อนไขของกองทุน 4) การได้รับประโยชน์เชิงรูปธรรม (ทางสุขภาพ) ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจเรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพการเข้าร่วมโครงการต่างๆ ประชาชนจะมีความเข้าใจว่าเป็นบของ อบต. เป็นบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และการเข้าถึงบริการของประชาชนยังไม่เท่าทั่วถึง ประชาชนบางส่วนยังห่วงการประกอบอาชีพ จากการศึกษาสภาพของการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย มีปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารกองทุนในการดำเนินการสรุปและติดตามผล ทั้งนี้ กองทุนได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสรุปผลการดำเนินงานทุกโครงการจากคณะกรรมการบริหารกองทุนแต่คณะกรรมการการบริหารกองทุนแต่คณะกรรมการเพื่อสรุปผลการดำเนินงานทุกโครงการ จากคณะกรรมการบริหารกองทุนแต่คณะกรรมการไม่ได้ทำหน้าที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำที่ปฏิบัติงานของกองทุนเป็นผู้ดำเนินการให้ สอดคล้องกับสุริยะ วงศ์คงคาเทพ และคณะ (2553, น.81) พบว่า การบริหารจัดการ ระเบียบปฏิบัติ จำนวนงบประมาณของกองทุน ความพร้อมและศักยภาพของคณะกรรมการ รูปแบบการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดทำแผนงานและแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ การทำหน้าที่ในกองทุนหลักประกันสุขภาพของเทศบาลหรือ อบต. ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นเริ่มหันมาสนใจงานสาธารณสุขมากขึ้น ในเวลาเดียวกัน ตัวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็เริ่มมีความสำคัญ และมีบทบาทในฐานะเป็นหน่วยรับผิดชอบงานสาธารณสุขในพื้นที่มากขึ้น และรัชณี สรรเสริญ และคณะ (2561, น.96) พบว่า อุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานกองทุน คือ (1) ขาดบุคลากรด้านสาธารณสุขประจำที่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือในพื้นที่ (2) การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน บางกลุ่มเข้าถึงไม่ถึงบริการ (3) ความเข้าใจที่ยังไม่ชัดเจนของกรอบและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุน (4) คณะกรรมการยังมีความสับสน และขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกิจกรรมในเรื่องการสร้างสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่องชุดสิทธิประโยชน์ (5) การบริหารเวลาในการดำเนินงานยังมีการทับซ้อนกับการปฏิบัติงานกับหน่วยงาน (6) ภาวะสุขภาพของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการไม่มอบหมายงาน

2. รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 2.1) C (Coordination) การประสานงาน การดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันท้องถิ่น 2.2) H (Human Resource) การจัดสรรทรัพยากรบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2.3) O (Organization) การจัดองค์กรการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น 2.4) K (Knowledge Management) การจัดการความรู้ เพื่อหนุนเสริมให้คณะกรรมการทำงาน 2.5) C (Controlling) การควบคุมกำกับ เพื่อป้องกันการเสี่ยงจากการบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น 2.6) H (Healthy System) ระบบสุขภาพ คณะกรรมการต้องมีความเข้าใจกับระบบสุขภาพ 2.7) A (Action Learning) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ความรู้ในเชิงทฤษฎีหากได้ถูกนำมาปฏิบัติ

จริง 2.8) I (Initiative Thinking) ความคิดริเริ่ม การคิดใหม่ทำใหม่ภายใต้บริบทพื้นที่ที่จะมีส่วนช่วยให้โครงการต่าง ๆ ดังนั้น ควรมีการมีส่วนร่วมในการค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจสอดคล้องกันต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเฉพาะภาคสาธารณสุขและภาคประชาสังคม และมีภาคท้องถิ่นเป็นตัวกลางในการประสานงานการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การควบคุมกำกับ เพื่อป้องกันการความเสี่ยงจากการบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นที่อาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การสร้างระบบควบคุมภายใน และกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นเป็นเพราะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร จึงทำให้ขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วมและจิตสำนึกในการรับผิดชอบโดยนำ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการพัฒนาองค์กร ทำให้ไม่ทราบว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร อีกทั้งยังขาดสิ่งจูงใจและสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้บุคลากรเข้าร่วมและให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาองค์กร และอีกประเด็นของปัญหาอีก คือ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับองค์กร หรือระดับผู้บังคับบัญชาที่เริ่มตั้งแต่การจัดทำแผนกิจกรรมการพัฒนาที่ไม่มีความชัดเจน ขาดงบประมาณในการสนับสนุนทำให้กิจกรรมการพัฒนาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการและองค์กร การจัดทำแผนงานและแผนโครงการบางกิจกรรมไม่สอดคล้องกันและไม่สามารถปฏิบัติได้จริง ประกอบกับทีมผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนกิจกรรมการพัฒนาที่ไม่มีความชัดเจน ขาดงบประมาณในการสนับสนุน ทำให้กิจกรรมการพัฒนาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่บรรลุเป้าหมายในการสนับสนุน ทำให้กิจกรรมการพัฒนาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการและองค์กร การจัดทำแผนงานและแผนโครงการบางกิจกรรมไม่สอดคล้องกันและไม่สามารถปฏิบัติได้จริง ประกอบกับทีมผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนที่ได้รับผิดชอบ และขาดการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับวินี ปิ่นประทีป (2560, น.178-186) พบว่า ชี้แจงและสร้างความเข้าใจถึงหลักการและแนวคิดความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองและชุมชน แนวทางการทำงานประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดตั้งกองทุนระบบหลักประกันสุขภาพในพื้นที่ทำให้ประชาชนเข้าใจและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเอง และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมสมทบหรือลงขันในรูปแบบต่าง ๆ พบว่า แนวทางดังกล่าวสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการบริหารงาน และให้ความสนใจในความเป็นไปของการดำเนินงาน รวมถึงร่วมตรวจสอบติดตามการจ่ายเงินของคณะกรรมการ สอดคล้องกับจันทร์เพ็ญ เชื้อนพงษ์ (2554, น.78) รุ่งเรือง แสนโกษา (2557, น.90) และชนิษฐา นันทบุตร และคณะ (2560) พบว่า ควรจัดให้มีการอบรมคณะกรรมการกองทุนฯ ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนฯ อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนฯ อย่างชัดเจน จัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับแผนงานและครอบคลุมกิจกรรมตามหลักเกณฑ์ของ สปสช. สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการดำเนินโครงการและกิจกรรมของกองทุน ให้ครอบคลุมและต่อเนื่อง และติดตามรายงานผลทางการเงินของคณะกรรมการบริหารกองทุน ให้เป็นไปตามเป้าหมายและตามระยะเวลาที่กำหนด และสอดคล้องกับ พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน การบริหารจัดการ ผู้นำ การรับรู้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุน การวางแผนสุขภาพชุมชน ความคาดหวังในประโยชน์ที่ได้รับเกี่ยวกับกองทุน การจัดทำกิจกรรมบริการสุขภาพตามชุดสิทธิประโยชน์ การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารกองทุน การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และการประชาสัมพันธ์กองทุน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการจัดอบรมพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพให้แก่คณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพด้านการบริหารจัดการกองทุน และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่ต่อไป

1.2 ระเบียบการบริหารจัดการกองทุนสุขภาพควรปรับให้มีความสะดวกในการปฏิบัติทั้งนี้ปัจจุบันระเบียบปฏิบัติยังคงใช้ระเบียบของหน่วยงานราชการหลาย ๆ หน่วยงานทั้ง โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุข กรมการปกครอง ซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงานสร้างความเบื่อหน่ายต่อชุมชน อันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์กร ความยึดมั่นในองค์กร รวมทั้งคุณภาพชีวิตในการทำงานภายในองค์กร เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลพื้นฐานในด้านทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อการ และนำข้อมูลเหล่านั้นเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรแบบมีส่วนร่วม

2.2 จากการสร้างรูปแบบ CHOKCHAI MODEL เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำรูปแบบจากการวิจัยในครั้งนี้ไปต่อยอดให้เกิดประสิทธิภาพกับกองทุนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัชดี โภกาวิณ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนเสนอแนะเพื่อปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนของการวิจัยนี้ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ และสามารถเป็นต้นแบบการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจได้ในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง ขอขอบพระคุณกลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และประชาชน ที่ได้ให้ความร่วมมือในพื้นที่และข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนาม ที่มีส่วนในความสำเร็จของงานวิจัยนี้ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแต่บิดา มารดาครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา นันทบุตร และคณะ. (2560). *ตัวแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบหลักประกันสุขภาพระดับชุมชนระหว่างกองทุนภาครัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลและกองทุนสุขภาพชุมชน กรณีศึกษาตำบลบุงคำ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสาทรณศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จันทร์เพ็ญ เชื้อนพวงษ์. (2554). *การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- รัชนี้ สรรเสริญ และคณะ. (2561). *ประเมินผลการดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ในพื้นที่ต้นแบบ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสาทรณศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- รุ่งเรือง แสนโกษา. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ในเครือข่ายเขตบริการ สุขภาพที่ 7 กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎี

บัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วรพจน์ พรหมสัตยพรต. (2560). ระบบประกันสุขภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์สารคามเปเปอร์.

วณีย์ ปิ่นประทีป. (2560). ตัวแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบหลักประกันสุขภาพระดับชุมชนระหว่างกองทุนภาครัฐ องค์การบริหารส่วนตำบล และกองทุนสุขภาพชุมชน. นนทบุรี: สำนักงานสาธารณสุขแห่งชาติ

สุริยะ วงศ์คงคาเทพ และคณะ. (2553). การวิจัยโครงการประเมินผลเพื่อพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพกองทุนสุขภาพระดับตำบลในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการที่ดี. นนทบุรี: สำนักงานสาธารณสุขแห่งชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย. (2562). การดำเนินงานของ กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น. นครราชสีมา: องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา